

Sammen skaper vi morgendagens verdier

EMBALLASJE

EE

BATTERI

Det er tid for handling!

Norge er et foregangsland innen gjenvinning, men vi er langt ifra i mål. Det er ingen vei utenom: vi må øke tempoet i overgangen til den sirkulære økonomien. Både myndighetene og bransjen må nå ta grep.

«Like før vi gikk i trykken fikk vi beskjed om at vi har fått godkjenningen som produsentansvarsselskap på emballasje. Vi er naturligvis veldig fornøyd med å tilby alt-i-ett-løsningen for produsentansvar på både EE-produkter, batteri og emballasje.»

I vårt tjuende år er vi i Norsirk stolte av å se tilbake på det vi har fått til så langt. Gjennom å utfordre oss selv, kunder, konkurrenter og myndigheter har vi bidratt til å videreutvikle bransjen, til det beste for kundene og miljøet. Selv om vi liker å se på oss selv som en innovativ og fremoverlent jublant, kan det ikke være noen tvil om at det haster å ta aksjon. At emballasjemonopolet i Norge nå har falt, medfører at vi vil se viktige endringer på kort sikt. Regjeringens kommende strategi for sirkulærøkonomi må bidra til å ansvarliggjøre de rette departementene på lang sikt. For det er lett å gi Nordeas Thina M. Saltvedt rett i at politikken må komme først.

Bærekraftig produsentansvarsordning

Produsentansvaret ble født ut av erkjennelsen av at elektronisk og elektrisk (EE) avfall på avveie gir negativ klimapåvirkning. Med tiden har flere globale utfordringer kommet til for å understreke viktigheten av gjenvinning, for eksempel mangelen på råvarer i sirkulære krets-løpet: Gjenbruk av metallene i avfallet vil også redusere etterspørsel etter nye råvarer fra gruvedrift i områder hvor arbeidsforholdene er svært kritikkverdige og farlige.

I 20 år har Norge vært et foregangsland innen håndtering av EE-avfall. Sett i forhold til andelen

produkter som settes på markedet, samler vi heldigvis inn en høy andel sammenlignet med mange land i vår egen region. Initiativtagerne bak det norske systemet var daværende miljøminister Thorbjørn Berntsen og nåværende leder av Miljødirektoratet, Ellen Hambro. De sørget for at produsentene skulle ta tilbake produkter de satte på markedet, og dette forvaltes gjennom returselskaper i produsentansvarsordningen. Dette er miljøhistorie der Norge er i verdens-toppenn innen gjenvinning, og i stigende grad ombruk. Erfaringer fra Norden er derfor kritisk i en verden der mengden EE-avfall hvert år tilsvarer vekten av 5555 Eiffel-tårn.

Verden tømmes for grunnstoffer

Likevel har vi en lang vei å gå. Vi er gode på å sortere plast, matavfall og papir, men retur av elektronikk blir vi stadig dårligere på. Siden 2016 har andelen innsamlet elektronikk sunket med 12 prosent. Noe av forklaringen på nedgangen er at nye aktører har fått lov til å drive med innsamling uten å måtte rapportere til registeret for elektronisk avfall. Derfor vet vi heller ikke hvordan og hvor avfallet blir behandlet.

World Economic Forum i Davos i januar i år fokuserte på problemene rundt EE-avfall. I 2019 vil det oppstå over 50 millioner tonn

EE-avfall. Dette er estimert til å øke til 120 millioner tonn innen 2050, når stadig flere beveger seg ut av fattigdom og inn i middelklassen. Kun 20 prosent rapporteres i dag som gjenvunnet gjennom formelle kanaler.

Verden tømmes for kritiske grunnstoffer. Mens det i 1980 gikk med 12 grunnstoffer til å lage en datachip, bruker vi i dag 57 av stoffene i den periodiske tabellen. En smarttelefon består av minst 30 grunnstoffer. Halvparten vil det være knapphet på i årene som kommer. Årsaken er at grunnstoffene enten befinner seg i områder preget av krig og konflikt, eller at lagrene er tomme. Etterspørselen skaper et illegalt internasjonalt marked, og årlig stjeles store mengder elektronisk avfall fra kommunale gjenvinningsstasjoner og fra forhandlerens oppsamlingsplasser. Dette er grov økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet.

Myndighetene er oppmerksomme på utfordringen med svinn, og i Norsirk håper vi at nye initiativer mellom bransjen og lovgivere hindrer stjeling, ulovlig eksport og manglende rapportering av behandling av EE-avfall. Norge har alltid vært i front i gode miljøvalg, og har en ny mulighet her.

Avfallshåndtering:

Den femte industrielle revolusjon

I ett tonn mobiltelefoner er det 100 ganger mer gull enn i et tonn gull-malm. Fra Davos har fått vite at det er tre ganger mer penger i den ulovlige økonomien rundt EE-avfall enn verdien av alt sølv produsert per år. Verdien i EE-avfallet som oppstår årlig er på svimlende 62 milliarder amerikanske dollar. Her har Norge en gylden mulighet dersom lokal kompetanse kan selges som tjenester til et internasjonalt marked. Behovet vil være enormt, særlig fordi Kina har lukket grensene for svært mye avfall. At Kina ikke makter, eller ønsker, å ta imot mer er uheldig for Afrika, som i større grad blir endeholdeplassen for særlig den ulovlige avfallshåndteringen.

Noen store produsenter har tatt forsøplingen og forgiftningen på alvor og skapt nye samarbeid der verdiene trekkes ut og omsettes på svært lønnsomme måter. Flere kommer til å følge etter. Ikke bare fordi de må, men fordi det er store penger i sirkulærøkonomien. I Davos ble det snakket om avfallshåndtering som den femte industrielle revolusjon. Gjenbruk av bergene med EE-avfall må tas på alvor. Det er viktig, og bærekraftig!

INNHold:

Leder: Det er tid for handling	s. 2
Tilbakeblikk på 20 år	s. 5
Sosial innovasjon med Norsirk	s. 8
Miljøstipendvinner med revolusjonerende teknologi	s. 9
Milepæler	s. 10
Atea legger lista høyt	s. 11
Politikk først, så penger	s. 12
Kasserte hvitevarer får nytt liv	s. 14
97,5 prosent gjenvinnes	s. 15
Hvordan en sirkulær verdikjede gjenvinnes	s. 16
Resultater	s. 17
Vi er NORSIRK	s. 18

Tilbakeblikk på produsentansvar gjennom 20 år

Avfallsforskriften har gjort Norge til et foregangsland for hvordan man skaper mer bærekraftige samfunn. Forskriften har sørget for at Norge er i Europa-toppen når det gjelder innsamling per innbygger. Samtidig har den hatt mye å si for at nye, sirkulære forretningsmodeller har sett dagens lys.

Avfallsforskriften ble vedtatt i 1998, og trådte i kraft i 1999. Gjennom 20 år har altså forskriften hatt stor betydning for samfunnet, næringslivet, og ikke minst miljøet.

En konservativ bransje måtte raskt endre seg som følge av de nye reglene.

– Daværende miljøminister, Torbjørn Berntsen, var tydelig på at han ønsket lovverket, og Ellen Hambro var den som fikk det til å skje, sier Per Morten Hoff, tidligere leder i IKT-Norge. Han var sentral fra IKT-næringens side. De nye reglene påvirket alle som lagde, importerte eller solgte elektroniske eller elektriske (EE) produkter.

Hambro leder i dag Miljødirektoratet, og var underdirektør i departementet da nybrottsarbeidet ble gjennomført.

– På tidlig 90-tall gikk alt avfallet på dynga, og det var lite gjenvinning. EE-avfallet representerte store mengder, og inneholdt i tillegg miljøgifter det var viktig å få kontroll på. I samarbeid med bransjen utformet vi forskriften, og håpet at den ville gi oss retursystemet som skulle ta miljøgiftene ut av kretsløpet, sier Ellen Hambro.

Forskriftens nøkkel: miljøgebyret

Avfallsforskriften har ført til at forbrukere og bedrifter betaler et miljøgebyr hver gang de kjøper et elektrisk eller elektronisk produkt. Gebyret betaler for at produktet samles inn og gjenvinnes når det avhendes. Produsentansvarsselskap som Norsirk håndterer dette på vegne av bransjen, og målet er å sikre landsdekkende innsamling, at miljøgifter fjernes, og at hele produktet eller komponenter gjenbrukes og/eller gjenvinnes i så stor grad som mulig.

– Forskriften er en stor seier for miljøet. Den har bidratt til at hele IKT-næringen har blitt proffere og mer bærekraftig. Produsentansvarsselskapene har sikret en gjenvinningsgrad som er mye høyere enn vi noen gang turte å håpe på den gangen, sier Hoff.

Den norske modellen har bragt Norge i Europa-toppen når det gjelder innsamling per innbygger.

– Dette skyldes en oppvakt befolkning, samt at bransjen og myndighetene har hatt tett dialog, sier administrerende direktør i Norsirk, Ervik.

En næring med miljøet som vinner

Norge var i forkant av EU, og kan med rette kalles en pioner i arbeidet med avfallsforskriften. Foregangslandene var Nederland, Belgia, Sveits og Norge, med Sverige som fulgte tett etter. En

kjærkommen effekt er internasjonale forum i form av medlemsorganisasjoner som samarbeider og samhandler til det beste for miljøet. – Det som startet som nærmest monopol-bedrifter har blitt en sunn og konkurransedyktig næring. Miljøet er vinneren. Arbeidet med avfallsforskriften var ekstremt viktig, og noe av det jeg er mest stolt av i karrieren min, sier Hoff. Han er svært fornøyd med at Norsirk hele tiden hadde fokus på kostnader slik at miljøgebyrene til kundene dalte raskt.

– Måten selskapet bygde opp sitt system på har blitt beste praksis for hele returbransjen i Norge, og i hele Europa, sier Hoff.

Norsirks første direktør, Hans Løken, er nå pensjonert. Han startet virksomheten alene, den gang under navnet Elektronikkretur, og bygde opp organisasjonen i ekte gründerånd. Markedet den gangen var delt mellom produkter for bedrifter og forbrukere, og mellom hvitevarer, elektro og elektronikk.

– Det er fabelaktig å se hva de får til i dag. Våre tunge investeringer i starten har bidratt til at det har kommet smartere systemer og bedre teknologi, sier Løken.

Alle de seriøse leverandørene tok ansvar og etablerte gode retursystemer. Elektro havnet i Renas, hvitevareleverandørene dannet sitt eget selskap, og elektronikk ble håndtert av Elektronikkretur. De to sistnevnte er i dag Norsirk.

– Renas har vært en god konkurrent som har bidratt vesentlig til at ordningen med produsentansvar er en suksess, sier dagens leder av Norsirk, Stig Ervik.

Fra myndighetens side var det en viss spenning da forskriften ble vedtatt. Ville man få logistikken og gjenvinningsløsningen til å fungere?

– Når jeg ser tilbake i dag, er jeg imponert av en bransje som hev seg rundt og fikk på plass ordninger og etablerte en helt ny verdikjede. Helt i tråd med det vi håpet på. Dette gjorde jo Norge som ett av de første landene i Europa, og vi i departementet og direktoratet var stolte av det vi hadde fått til. Jeg tror også at bransjen selv syntes det var ganske tøft å være så langt framme på miljøløsninger, sier Ellen Hambro.

Fra samfunnsansvar til ren verdiskapning

For å skape de riktige tjenestene i et næringsliv med sirkulære forretningsmodeller, må returselskapene fortsette å prioritere forskning og utvikling.

«Norsirk har vært flinke til å pløye opp ny mark og skape nye forretningsmodeller ved å få ressurser fra EE-avfall i omløp.»

I over 20 år har Norsirk skapt prosesser, systemer og løsninger for innsamling, gjenvinning og ombruk av elektronisk og elektrisk avfall, og i senere år for batterier. Nå skal Norsirk også inn på emballasje. Eierne er viktige samfunnsaktører som bruker selskapet som et strategisk verktøy for å sikre at det skapes verdier fra avfallet. Abelia, IKT-Norge og Stiftelsen Elektronikkbransjen fremhever alle den viktige rollen returselskap som Norsirk spiller i et næringsliv i markant endring.

– Norsirk har vært flinke til å pløye opp ny mark og skape nye forretningsmodeller ved å få ressurser fra EE-avfall i omløp, sier Tarje Bjørgum, leder for bærekraft i Abelia.

Han peker på at nye typer forretningsmodeller i større grad er sirkulære, og derfor er bidraget fra returselskapene viktig.

– Produsentansvar har flyttet seg fra et samfunnsansvarsperspektiv til å være ren verdiskapning. Fremover vil det skapes helt nye verdikjeder, og her har vi i Norge en gylden mulighet til å lede an internasjonalt, sier Bjørgum.

Deling av kompetanse og spredning av informasjon

Samarbeid med IKT-bransjen vil være viktig, fordi teknologi løser globale problemer på nye måter. Eksempelvis vil tingenes internett gjøre at

sitt produsentansvar. Målet er at de samme mengdene utstyr som selges, også skal samles inn. For å lykkes må det investeres i forskning og utvikling for å skape enda bedre systemer og tjenester, sier Jan Røsholm.

Målet er at avfallet blir en så stor inntektskilde at miljøgebyret bortfaller for flere av produktene. Dette ved at det skapes plussverdier fra avfallet, og lønnsomme sirkulære tjenester.

– For å komme dit må Norsirk fortsette med å skape bedre systemer og løsninger for bransjen. Dessuten må vi få bukt med problemer knyttet til tyverier fra innsamlingssteder og søppelanlegg, sier Røsholm og peker på et økende problem med at organiserte tyver stjeler utplussverdiene fra avfallet, før det kommer til gjenvinningsanlegget.

Produkter må lages på nye måter

Jan Røsholm sier at Norges gode resultater ikke skal være noen sovepute.

– Selv om vi samler inn mest EE-avfall, er det også et faktum at vi er blant de som kjøper mest. Nordmenn bytter ut mye elektronikk og har god råd. Det fører til mer avfall, sier han.

Dette krever at produsentene også må tenke bærekraft ved designstadiet til nye produkter. Bjørgum i Abelia viser til eksempler med Apples roboter som plukker alle komponenter i en telefon fra hverandre på under åtte sekunder for ombruk.

Våre bærekraftige forretningsmodeller må sikres Siden det er verdier i avfallet, får vi også en svart økonomi som det må settes lys på. Ervik påpeker at tyveri fra avfallet er i ferd med å bli et stort problem.

– Dette foregår bevisst sinking av verdifulle metaller og dette er økonomisk miljøkriminalitet. Nærmere halvparten av alle kjøle- og frysemøbler vi samler inn er kuldemøbler med KFK eller HKFK gasser. Klippes kompressoren, siger klimagassene ut, sier Ervik.

Når de verdifulle delene i EE-avfall stjeles før de når frem til gjenvinningsanlegget, står den som tar sitt miljøansvar på alvor kun igjen med kostnadene. Det vil og føre til tap av viktige råvarer, inntektstap og bortfall av arbeidsplasser.

– Min frykt er at det som skjer nå er en stille utvanning av en meget viktig bransje. Det haster med tiltak før tyveriene ødelegger bransjen og de bærekraftige forretningsmodellene vi har brukt mye tid og krefter på å bygge opp, avslutter Ervik.

ressurser kan spores over hele verden, slik at man får kontroll og oversikt på gjenbrukbare verdier. – I Norge har vi med vår høye digitale modenhet potensiale til å utvikle tjenestene som verdenssamfunnet trenger, sier Bjørgum.

Dette synet deles av IKT-Norges leder, Heidi Arnesen Austlid.

– Norsirks bidrag er sentralt i arbeidet vi gjør for våre medlemmer. Bærekraft er et kritisk fokus, og vi som bransje må i større grad forplikte oss mot FN's bærekraftsmål, sier hun.

Austlid mener at bred innsats må vies til å dele kompetanse, spre informasjon, og ved å vise vei for alle virksomheter, ikke bare de teknologiske.

– Det stilles tøffere krav til alle bransjer, og vi i IT-næringen er fornøyd med rollen Norsirk tar for å hjelpe oss å møte det ansvaret som legges på oss, sier Austlid.

Fremtidig bortfall av miljøgebyret?

Største eier i Norsirk, Stiftelsen Elektronikkbransjen, har en leder som ivrig beskriver den viktige rollen Norsirk skal ta i årene som kommer:

– Våre medlemmer er svært opptatt av å ta

Bærekraftig gjenbruk og sosial innovasjon

Sammen med OsloKollega har Norsirk fått stor oppmerksomhet rundt elretur-arbeidet med komponentgjenbruk, sosial innovasjon og samfunnsansvar. At behandlingen av IT-utstyret gir bedre tall i CO2-regnskapet, er også et viktig resultat.

Gjenbruk ligger høyt oppe i avfallspyramiden, og i et romslig industrilokale på Vollebekk kommer kassert IT-utstyr inn døra, mens det går ut døra som raffinerte råvarer. En høy andel av de bærbare datamaskinene egner seg til bruksalg, CPU og RAM-minne plukkes ut og videreselges til komponentgjenbruk, mens øvrige deler sorteres og selges som rene metallfraksjoner. Dette er urban gruvedrift av den edleste sorten, og flere tusen tonn i besparelser i CO2-regnskapene er kun ett av bevisene på verdien av aktiviteten.

Med NAV som oppdragsgiver er nemlig OsloKollega er en av Oslos største arbeids- og inkluderingsbedrifter. OsloKollega bistår årlig

350 til 400 mennesker som ønsker å komme ut i jobb gjennom forskjellige tiltak. IT-utstyret som brukes i Elretur-produksjonen kommer fra Oslo Kommune, samt fra Norsirks sikre bokser fra gjenvinningsstasjoner landet rundt og fra kjeden Power.

- Hovedgevinstene her er bærekraft for både miljø og økonomi, samtidig som det er sysselsetting med stor menneskelig og samfunnsnyttig verdi. Dette er sosial innovasjon, hvor vi i fellesskap med andre aktører jobber for å løse flere av FNs bærekraftsmål. Resultatene vi oppnår sammen her kunne vi ikke ha klart alene, forteller administrerende direktør i Norsirk, Stig Ervik.

Alle gode ting er tre

Det er i skjæringspunktet mellom innovative og samarbeidsvillige aktører at et kinderegge, som elretur-aktiviteten hos OsloKollega, kan oppstå.

Bærekraftig miljø

Ressursene i kassert IT-utstyr utnyttes maksimalt. Det beste går til produktsalg i butikk, noe går til komponentsalg og resten ender opp i

materialgjenvinning og råvaresalg. Slik gjenbrukes komponenter med edelmetaller og sjeldne jordmetaller og reduserer behovet for nyutvinning.

Menneskelig utvikling

OsloKollega hjelper mennesker videre. Fra en tilværelse utenfor arbeidslivet til fast arbeid. For mange går veien via arbeidsutprøving før de kommer i jobb, og

for uføretrygdede handler dette om meningsfylte og verdiskapende oppgaver. Det gir trygghet, stolthet og arbeidsglede.

Økonomisk bærekraft

Lønnsomheten for miljøet og menneskene, i tillegg til virksomheter og samfunnsøkonomi, er innlysende.

Miljøstipendvinner med revolusjonerende teknologi

Med sensorikk i avfallsstrømmen og deling av stordata fra innsamlingen, sikter bergensfirmaet WasteIQ på å ta avfallsbransjen inn i fremtiden i rekordfart.

Digitalisering og stordata er fjernt fra hverdagen til de fleste av oss, spesielt når noe skal kastes. Kildesortering kan vel kalles det siste kvantespranget i bransjen, men nå ligger sensorikk og datainnsamling an til å bli det neste. Miljøstipendet for 2018 finansierer forprosjektet som skal bidra til å forbedre håndtering og logistikk rundt Norsirks S-bokser.

- I jakten på bedre tjenester for kundene våre må vi lete frem all tilgjengelig kunnskap og teknologi for å se hvordan det kan gjøre oss bedre. Nå får vi svaret på om ID-merking, nivåmåling og geosporing av S-bokser gir oss nytteverdi. I så fall ruller vi snarest ut teknologien i hele landet, forteller Stig Ervik. Hvert år utlyses et miljøstipend på 500 000 kroner, og det tildeles normalt prosjekter rettet mot utvikling av innsamlingsmåter, transport-, behandlings-, sanerings- og gjenvinningsmetoder, samt utvinning av ressursene i avfallet. Prosjektet skal gi en miljøgevinst.

Sikker boks i Bergen

Forprosjektet pågår høsten 2019, og hovedpersonen altså er en Sikker boks (S-boks for retur av enheter med minne) som står utplassert på en av BIRs miljøstasjoner. Renovasjonsselskapet bruker allerede teknologien på husholdningsavfall, hvor data hentes fra en rekke kilder. Videre systematiseres denne informasjon om hvor mye som kastes av hver husstand, fyllingsgrad på kontaineren, hvilke geografiske ruter avfallet følger, med mer.

- Datainnsamlingen gir grunnlag for å videreutvikle forretningsmodellene og finne nye tjenester og produkter, samtidig som vi reduserer avfallsmengdene og gjenbraker og gjenvinner mer enn i dag, sier produktsjef Anders Waage Nilsen. Han har vært med fra starten i WasteIQ, som er et selvstendig teknologiselskap opprettet av BIR og gründermiljøet NEW AS.

Pilot viser god effekt

Da BIR startet pilotprosjektet for husholdningsavfallet i vår forventet mange å se uønskede effekter av at innbyggerne ville få tillegg i renovasjonsgebyret hvis de kastet mer enn det inkluderte restavfallet.

- Det er krevende å tenke nytt og innføre systemer. Men det gir resultater! Bergen opplevde dramatisk forbedring av gjenvinningsgraden etter at det ble innført et insentivgebyr som belønner resirkulering. Vi drifter dette systemet, som krever at ulike teknologier snakker sammen. Tiden er kommet for å tenke nytt. Vår rolle er å gjøre helhetlige modeller teknologisk mulig. Derfor er vi også opptatt av samarbeid, forteller Anders Waage Nilsen.

Sitt syn på sirkulærøkonomien oppsummerer han enkelt:

- Vi øker ikke verdiskapingen gjennom å skru opp utvinningstempoet, men ved å øke antallet runder i loopen.

Milepæler

<p>1998</p> <p>Produsentansvaret blir innført i Norge. Elretur blir stiftet.</p>	
	<p>2002</p> <p>Er med på å grunnlegge WEEE Forum.</p>
<p>2005</p> <p>Fusjon med Hvitevarer AS. Elretur samler inn 61 tusen tonn EE-avfall. Sparer CO2 tilsvarende mer enn 100 000 helge-turer til London med fly.</p>	
<p>2008</p> <p>Stig Ervik tiltrer som daglig leder.</p>	<p>«I Norsirk jobber det utviklingsoptimistiske mennesker som alltid er på søken etter mer miljøvennlige løsninger, og det har skjedd mye de første 20 årene. Selv om prinsippet bak produsentansvaret alltid har ligget til grunn, har selve målsettingen endret seg. Før var anliggende av avfallet ikke skulle gjøre skade. Nå, i 2019, skal det gjøre nytte!»</p> <p>Bjørn Stordrange, styreleder</p>
<p>2012</p> <p>Oppkjøp av Euroviro-ment. Starter med produsentansvar for batterier.</p>	
<p>2014</p> <p>De norske retur-selskapene samler inn 147 000 tonn EE-avfall.</p>	<p>«Norsirk har gjennom 20 år bidratt til å skape en høyteknologisk gjenvinningsbransje for EE-avfall. Vårt arbeid med forskning og utvikling har vært viktig, og understøttes av vårt årlige miljøstipend på 500 000.»</p> <p>Guro Kjorsvik Husby, kommunikasjonsdirektør</p>
<p>2015</p> <p>Er med på å grunnlegge WEEE Europe. Starter med produsentansvar for emballasje.</p>	<p>«Vi er produsentansvarsselskapet i Norge med høyest omsetning og størst innsamling av EE-avfall. Det gjør vi med et solid og landsdekkende retursystem, og med en gjenvinningsgrad på nærmere 100 prosent i 2018.»</p> <p>Stig Ervik, adm.dir</p>
<p>2016</p> <p>Kjøper opp Elsirk. Sparer miljøet for 127 tusen tonn CO2-ekvivalenter.</p>	<p>«Norsirk ivaretar bedrifters produsentansvar innenfor tjenesteområdene EE-produkter, batterier og emballasje. Produsentansvar betyr at produsentene har ansvar for gjenvinning av egne produkter. Norsirk organiserer innsamling, miljøriktig håndtering og gjenvinning av avfall fra hele landet.»</p> <p>Zlatko Kazaz, driftsdirektør</p>
<p>2017</p> <p>Elretur bytter navn til Norsirk.</p>	
<p>2019</p> <p>Norsirkportalen lanseres. Emballasje-godkjenningen er på plass i september.</p>	<p>«Vi sørger for at din bedrift overholder alle myndighetskrav knyttet til innsamling og gjenvinning av EE-produkter, batterier og emballasje. Så slipper våre kunder å tenke på innrapportering til offentlige myndigheter.»</p> <p>Stian Holmen, salgsdirektør</p>

Mange av Norsirks kunder jobber målrettet og seriøst med bærekraft, og Atea er blant dem med lengst historikk. I 2018 tok teknologiselskapet imot 400 000 kasserte teknologiheter som ble sendt til gjenbruk eller gjenvinning gjennom deres egen satsing i Växjö i Sverige.

Atea legger lista høyt

- Vi er stolte av det vi har gjort til nå. I starten var ofte «Bærekraft = Miljø». Men både fordi teknologiutstyr også har kompliserte verdikjeder på tvers av landegrenser, og fordi tjenesteporteføljen er så bred, må bærekraft være mer enn resirkulering. Det handler om det altomfattende samfunnsansvaret vi må påta oss, vi sier jo at vi skal bygge Norge med IT, sier Michael Jacobs, administrerende direktør i Atea Norge.

Inspiserer leverandører

- Vi følger opp produksjonen nøye selv, for per definisjon er vi i samme båt som leverandørene våre. Vi oppsøker fabrikker i Asia og Afrika for å sjekke at arbeidsforhold og produksjon holder internasjonale etiske og miljømessige standard. Blant annet var vi i Kongo for å se på produksjonen av metallet wolfram som blant annet brukes i mobiler. Dette tror vi bidrar til at partnerne våre gjør det de kan for å oppfylle kravene vi stiller. Verdens søkelys pleier å være på de største aktørene, som ofte fordrer at det er mer skjerpede forhold, mens det kan være mindre leverandører som ikke har de samme ressursene. Da blir det enda viktigere med oppfølging fra vår side, sier han.

Internkontroll

Atea tar også sin egen medisin, med internt miljøregnskap. De 24 kontorene i Norge måles

for eksempel på om de er flinke nok til å bruke videokonferanse framfor å reise.

- En egen miljøgruppe gjennomgår resultater og følger opp avvik. Vi skal redusere utslippene, og miljøregnskapet følges opp fra år til år. Vi tenker grønt og har gjort det lenge, og hvorfor gjør vi det? Jo, det er først og fremst for å bidra til et mer sirkulært samfunn, ikke tjene penger. Samtidig er vi en virksomhet som er avhengig av å drive butikk og følgelig også bærekraftig bærekraft, sier Jacobs.

100 prosent

Som et av landets største selskaper for blant annet IT-infrastruktur setter de store mengder EE-produkter på markedet. Selv om de sørger for gjenbruk og gjenvinning av 4-500 000 enheter i året, er det fortsatt en del som ikke kommer inn igjen.

- Vi mener at vi kan gjøre mer, og i Sverige har vi startet noe som heter 100%-klubben. Den er for de kundene våre som returnerer alt IT-utstyret sitt. Det synes vi man skal være stolt av – og det er kundene våre også. Dette er så vellykket at vi vil ha klubben i gang i Norge så snart som mulig, smiler Atea-direktøren.

Politikk først, så penger

Det er og blir politikk som er pådriveren for det grønne skiftet, sier Thina Saltvedt, sjefanalytiker for bærekraftig finans i Nordea.

Vi snakker med den tidligere oljeanalytikeren om hvordan pengene skal finne veien til den bærekraftige økonomien. Tilgangen til penger handler om forventet avkastning og risiko, og fremdeles er det stor usikkerhet knyttet til teknologi, råvaremarkeder og rammebetingelsene fra land til land.

EU-taksonomi for grønne investeringer i 2019

Det er hjelp på vei, for EU får et system som skal gi retningslinjer for hva finansbransjen kan kalle «grønt».

–EU lanserer i år en taksonomi, et begrepsrammeverk, for klassifisering av «grønne» investeringer. Vi venter at et tilsvarende begrepsrammeverk for finansieringssiden vil følge ganske raskt etter. Her vil det skje veldig mye de neste par årene, og vi får en åpenhet og transparens som vi savner i dag. I kjølvannet av dette arbeidet får alle bedre data til rapporteringen på hvordan de leverer på det aller viktigste, nemlig Paris-avtalen og FN's bærekraftsmål, sier Saltvedt.

Slik ønsker EU å øke tryggheten for at man ikke sammenligner epler og pærer, og det er avgjørende for bankene, som lever av blant annet å prise risiko og usikkerhet.

– Det er ofte knyttet større risiko til tidligfase selskaper med ny mer ukjent teknologi. Derfor kan et samarbeid mellom private og offentlige selskaper og investorer bidra til å redusere risikoen for på denne måte å tiltrekke seg mer kapital til nettopp denne type selskaper, sier hun.

– Vi som bank er mer forsiktige med prosjekter og selskaper med høyere teknologisk eller politisk risiko. Men i kombinasjon med delfinansieringsordninger som tilbys for eksempel gjennom EU, Enova og Innovasjon Norge, blir det mer attraktivt for de private aktørene å være med. Som igjen bidrar til å øke den samlede tilgangen på kapital til nye grønne prosjekter.

Et kort tidsvindu for norsk industri

Samtidig som en av hovedutfordringene for grønn innovasjon og teknologi er tilgangen på penger, må store endringer nå skje på kort tid.

– Nå som vi bare har 11 år igjen for å nå 1,5 gradersmålet, må store endringer komme raskt. Det betyr at teknologien og forretningsmodellene som skal bidra til Norges muligheter i det grønne skiftet må opp og stå i løpet av fem til ti år. Hvis vi ikke er på ballen nå, blir det mye tyngre å komme etter, sier Thina.

Etterspørselen kommer til bransje etter bransje

Trendene som vil påvirke oss videre har begynt å gjøre seg gjeldende, og vil forsterkes med generasjonene som har vokst opp med å betale for tilgang til tjenester fremfor å kjøpe fysiske produkter. Flere forbrukere vil være opptatt av samfunnsansvar og fotavtrykket for produktene de bruker pengene sine på. Derfor vil vi se mer etterspørsel etter opprinnelsessertifikater og revisjon av dokumentasjonen som produsentene legger fram.

– Det blir frivillig tvang, for når kundene spør etter det og alle andre har sitt på plass kan ikke du la være. Når det er sagt, så tror jeg at det som nå starter anbefalinger fra EU etter hvert vil bli lovpålagt, sier Saltvedt, og legger til:

– Når produsentene går fra å selge produkter til å leie de ut, tror jeg vi vil se en forbedring i levetiden på varer som i dag går for fort i stykker. Hvis produsentene tjener penger på å leie ut produktene i stedet for å selge dem, vil de ha et insitament til å lage dem mer holdbare.

Det voksende markedet for leieprodukter tvinger fram endringer i tankesett og forretningsmodeller, og gir nye rammebetingelser for finansieringen.

«En bærekraftig og sirkulær tankegang tvinger seg fram, også i næringslivet.»

– Delingsøkonomien og sirkulære forretningsmodeller medfører forandringer for verdifastsettelsen. For når restverdien på varer designet for sirkularitet ikke lenger avskrives til null som i en lineær økonomi, endres også startverdien. Til det bedre for de som har en sirkulær forretningsmodell, sier hun.

Ikke lenger en forutsetning med idealisme

En bærekraftig og sirkulær tankegang tvinger seg fram, også i næringslivet. Thina Saltvedt skulle gjerne ha sett at flere hadde en indre drivkraft og idealisme som grunnlag for bærekraftsatsingen. Men hun er mer opptatt av resultatet.

– Om de skjønner det selv eller av økonomiske årsaker tvinges til å tenke grønt og bærekraftig spiller ingen rolle for meg. Det har ikke noe å si om du er idealist eller ikke, for du må være om bord når toget går. Og det er allerede lønnsomt, for vi ser at aksjekursen hos selskapene som har en bærekraftig tankegang så langt har gjort det bedre enn andre i snitt, sier hun.

Gjennom et spennende samarbeid med Power og gjenvinningsstasjonene i Romerike og Drammen kan Sirkular Gjenbruk selge pent brukte hvitevarer som har mange gode år igjen i nye hjem.

Kasserte hvitevarer får nytt liv

På Vollebekk i Oslo vaskes og pusses og testes daglig 20-30 oppvaskmaskiner, vaskemaskiner, tørketromler og komfyrer. De er levert som EE-avfall hos Power-butikker i stor-Oslo, samt IKS-ene ROAF (Romerike) og RfD (Drammen).

- Mye av det vi får inn er i overraskende god stand. Og en vaskemaskin som har gått i fem år, fungerer vanligvis fint i minst fem år til. Brukt-etterspørselen øker veldig her hos oss, og vi opplever at stadig flere vil handle her for å spare miljøet, ikke bare egen lommebok. For det er ingen hemmelighet at det finnes nye og billigere modeller hos de store kjedene, forteller Jawad Azadmehr, gründer og daglig leder i Sirkular Gjenbruk.

Kundeorientering

Så langt i år har bruktbutikken solgt 1265 enheter, like før høysesongen starter. 60 prosent av disse er reparert før salg. De som kommer inn i butikken blir overrasket, ikke bare over hvor fine varer som selges til en god pris, men også av løsningen Jawad finner. Alltid til det beste for miljøet.

- «Hvor mye er miljøet verdt for deg?» spør jeg når en kunde trenger en del til for eksempel komfyren sin. Da betaler de gjerne noen hundrelapper. Ofte bytter vi produkter med kunden, for det er mange som har noe som er for stort eller for lite. Vi har jo alle størrelser, og så blir vi eventuelt enige om et mellomlegg. Det viktigste for oss er alltid å få til gjenbruk, sier Jawad. Det energiske og positive engasjementet hans smitter over på alle han møter, og det forklarer nok hvorfor han får flere kunder gjennom jungeltelegrafene enn gjennom Finn.no.

- Det handler bare om service, og når kunden er fornøyd, er alt bra, sier han med et smil.

Fyller hull i CVen

Det forklarer også hvorfor han er en populær arbeidsgiver. Siden starten for ett år siden har aktiviteten tatt seg veldig opp, og han har nå fire fast ansatte. To av de kom inn gjennom NAV i Bærum for snart et år siden, og nærmer seg svenneprøven som elektroreparatør nå som praksistiden snart er fullført.

- Målet mitt er å finne ut hva jeg kan gjøre for de som kanskje ikke har så lett for å gjøre seg

forstått. Her har det ikke noe å si om du har hull i CV-en, og målet er at alle som jobber her skal få fagbrev, forteller Jawad.

10 prosent gjenbruk

Sirkular Gjenbruk er samlokalisert med Oslo-Kollega, som sørger for gjenbruk og gjenvinning av innholdet i Norsirks S-bokser.

- Dette er en ordning vi er ubeskrivelig stolte av. Her får kasserte hvitevarer et mye lengre liv, takket være Power og renovasjonsselskapene som leverer varene og Jawads medarbeidere som reparerer og pusser dem opp. Vi jobber stadig mot et mål på 10 prosent gjenbruk, og derfor er dette et fantastisk bra konsept som vi gjerne ser i bruk over hele landet, sier Norsirks Guro K. Husby. Nettopp det kan få sin spede start i Bodø, etter at Bodø Røde Kors har vært på studiebesøk for å lære av Jawad og medarbeiderne hans.

Kuldemøbler som ikke kan gjenbrukes får skyhøy gjenvinningsgrad hos Stena Recycling og Revac.

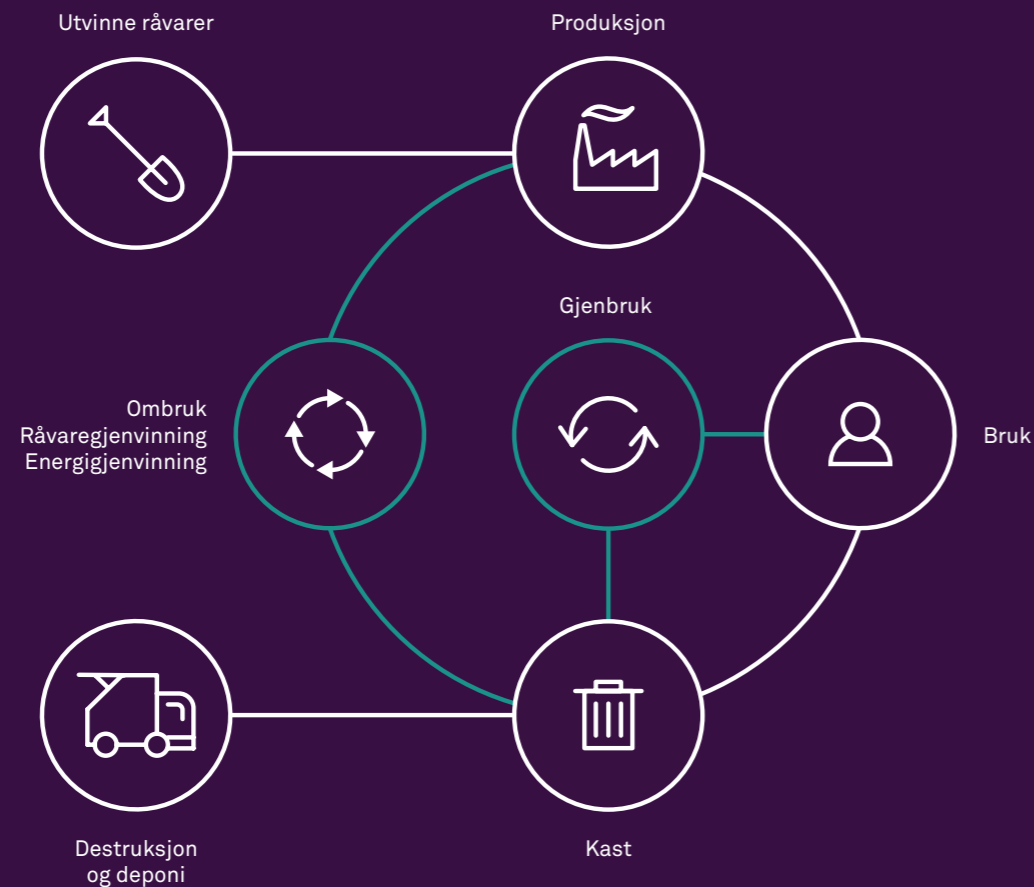
97,5 prosent gjenvinnes

Hvitevarer, brunevarer, IT-utstyr og alt annet EE-avfall som ikke kan gjenbrukes går til Norsirks partnere på gjenvinning. Vestfold-bedriften Revac har nettopp investert i en ny linje for sortering og håndtering av kjøle- og fryseskap. Den er sannsynligvis en av Europas mest avanserte, og øker kapasiteten betraktelig.

Høy gjenvinningsgrad

Når et kjøleskap ikke er egnet for bruksalg hos Sirkular gjenbruk går det til Revac. Der gjenvinnes hele 97,5 prosent, hvorav en stor del blir gjenbrukt som sekundære råvarer i form av plast og metall i nye produkter.

Hvordan en sirkulær verdikjede fungerer

Verdikjeden

Den hvite linjen viser verdikjeden til produkter. Verdikjeden starter med utvinning av råvarer fra naturen. Råvarene brukes i produksjonen av produkter. Forbrukere kjøper produktene, bruker dem og kaster dem når de er oppbrukt. I et bruk-og-kast samfunn har ikke avfall noen verdi. Den gamle verdikjeden stopper derfor når produktene kastes og går til destruksjon eller deponi.

Den sirkulære verdikjeden

Den turkise linjen viser hvordan Norsirks gjenvinnings nettverk binder sammen din bedrifts verdikjede og gjør den sirkulær. Vårt

gjenvinningsnettverk samler inn avfallet og sørger for at produktene brukes om igjen eller går til gjenvinning. Det er verdifullt for din bedrift og for samfunnet.

Når hele eller deler av produktet kan brukes i sin nåværende form, sender vi det til ombruk. Kasserte produkter går til råvaregjenvinning. Råvarene hentes ut, føres tilbake til verdikjeden, og blir til nye produkter. Miljøgiftene i produktene blir enten gjenvunnet til ny energi i et forbrenningsanlegg, eller sendt til destruksjon og deponi. En sirkulær verdikjede reduserer ressursbruken og skaper ren verdi.

Resultater

Ombruk

Hele eller deler av et produkt kan brukes om igjen. Ombruk er mest miljøvennlig fordi ressursene i avfallet kan brukes på nytt i sin nåværende form.

Råvaregjenvinning

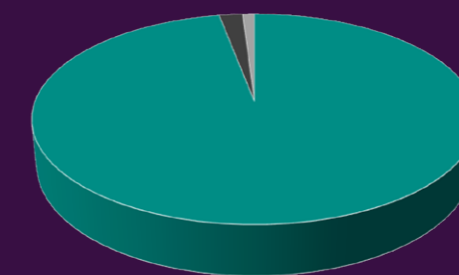
Produkter og komponenter som ikke lar seg bruke om igjen plukkes fra hverandre og smeltes om til nye råvarer.

Energigjenvinning

Det som er igjen etter ombruk og råvaregjenvinning går til forbrenningsanlegg som lager energi av avfallet.

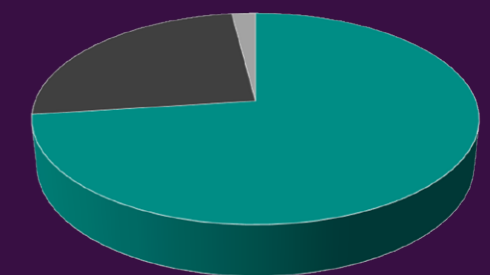
Destruksjon og deponi

Miljøgifter og farlige stoffer som er i produktene blir destruert og/eller lagt i godkjente deponier. På den måten forhindrer vi miljøskade.

Elretur

- 97% gjenvinning
- 2 % deponi
- 1 % ombruk

Batteri

- 73% materialgjenvinning
- 25% energigjenvinning
- 2 % deponi

Vi er NORSIRK

Stig Ervik
Administrerende direktør / CEO
Telefon +47 4000 4201
Mobil +47 9077 0700
stig@norsirk.no

Zlatko Kazaz
Driftsdirektør / director operations
Telefon +47 4000 4201
Mobil +47 473 98 870
zlatko@norsirk.no

Guro Kjorsvik Husby
Kommunikasjonsdirektør / CCO
Telefon +47 4000 4201
Mobil +47 9950 0518
guro@norsirk.no

Eva Maritdatter
Fagsjef Emballasje
Telefon +47 4000 4201
Mobil +47 9282 5758
eva@norsirk.no

Morten Onsrud
Fagsjef batterier
Telefon +47 4000 4201
Mobil +47 950 84 104
morten@norsirk.no

Mia Bjerkestrand
Prosjektleder
Telefon +47 4000 4201
Mobil +47 9301 4290
mia@norsirk.no

Mats Bardal
Økonomidirektør / CFO
Telefon +47 4000 4201
Mobil +47 4147 2397
mats@norsirk.no

Stian Holmen
Salgsdirektør
Telefon +47 4000 4201
Mobil:+47 9157 1033
stian@norsirk.no

Hege Skodje
Key Account Manager
Telefon +47 4000 4201
Mobil +47 4661 1122
hege@norsirk.no

Ole Strøm
Prosjektdirektør
Telefon +47 4000 4201
Mobil +47 4805 9550

Vibeke Andreassen
Regnskapsansvarlig
Telefon +47 4000 4201
Mobil +47 9708 5555
vibeke@norsirk.no

Jamal Firozjar
Telefon +47 4000 4201
Mobil:+47 1234 5678
jamal@norsirk.no

Shan Younis
Key Account Manager
Telefon +47 4000 4201
Mobil +47 9118 1230
shan@norsirk.no

Anita Veberg
Administrasjonssjef
Telefon +47 4000 4201
Mobil:+47 9057 1163
anita@norsirk.no

Øivind Nielsen
Kvalitetssjef
Telefon +47 4000 4201
Mobil +47 465 08 028
oivind@norsirk.no

Styret i NORSIRK består av følgende representanter

Styreformann

Bjørn Stordrange, Sands

Styremedlemmer

Jan Røsholm, Elektronikkbransjen

Pål Haugen, Styreformann i Elektronikkbransjen

Fredrik Syversen, IKT-Norge

Runar Jacobsen, Follo Ren

Arve Aasmundseth, EVRY

Jan Fredrik Hagen, Moccamaster Scandinavia AS

Erik Mikalsen, Canon AS

www.norsirk.no

adm@norsirk.no

Tlf.: 4000 4201